

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI'NIN

35. GENEL KURUL

KONUŞMASI

**13 Ocak 2005
Çırağan Sarayı**

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Başkan, TÜSİAD'ın değerli üyeleri, sayın basın mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sözlerime Yüksek İstişare Konseyi Başkanımız sayın Muharrem Kayhan'a teşekkür ederek başlamak istiyorum. TÜSİAD'ın yönetim kurullarında uzun süre görev almış olan, iki yıl başkanlık, dört yıl da Yüksek İstişare Konseyi Başkanlığı yapan sayın Kayhan'la görev döneminin son yılında çalışma şansına sahip olabildim. Kendisinin hem yönetim tecrübesinden, hem de Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve sosyal konularındaki engin birikiminden gerçekten çok yararlandım. Destekleri için teşekkür ediyorum.

17 Aralık sonrası, Türkiye'nin yeni bir döneme girmiş olduğu konusunda herkes hemfikir. Bu dönemi iki temel gündem maddesinin belirleyeceğini söyleyebiliriz: 1) Nasıl müzakere etmeliyiz ki sarsıntısız bir uyum ve bütünleşme süreci yaşayalım? 2) Ne yönde değişmeliyiz ki, bu uyumu ve bütünleşmeyi hızlı ve sağlıklı biçimde gerçekleştirelim?

“Nasıl müzakere etmeliyiz” sorusunun, masa başında ortaya çıkacak olan boyutları bugün henüz gündemimizin dışında. Ancak müzakereye nasıl hazırlanmamız gerektiği bugünün en önemli konularından biri.

Hazırlık dediğimiz zaman, ilk akla gelen belirli konularda zihniyet değişikliği ihtiyacımız oluyor. Biz Türkler, zamanı iyi kullanan bir ulus değiliz. AB sürecinde bugüne kadar yaşadıklarımız, yumurta kapıya gelmeden harekete geçmediğimizi, bu yüzden de alternatif hareket planları üzerinde yeterince düşünmediğimizi gösterdi. Oysa, geleceğimizi şekillendirecek müzakerelere hazırlanmaya başlamak için tek bir gün daha kaybetmememiz gerekiyor.

İkinci nokta bu konudaki ulusal psikolojinin değiştirilmesi gereği: Bu müzakereler, AB müktesebatına uyum sağlamak için yapılıyor. Yani biz önümüze konan kuralları tartışmayacağız, bu kurallara ne kadar sürede uyum sağlayacağımızı tartışacağız. Ayrıca mevzuat uyumunu sağlamamız da yetmeyecek, bu mevzuatı tatmin edici biçimde uygulayıp uygulamadığımız AB tarafından sürekli denetlenecek.

Bazı istisnalar dışında, bu uyum süresi tam üyeliğin gerçekleşmesinden önce bitmiş olmak zorunda. Türkiye bazı sektörler için geçiş dönemleri, istisna kuralları isteyebilir ama, hem bunları bilimsel verilere dayandırmak, hem de bir uygulama takvimine bağlamak zorunda.

Bütün bunların bazı sorunlar yaratması kaçınılmaz. Bu yüzden müzakere kurumunun nasıl şekilleneceği, nasıl bir kadro oluşturulacağı, meslek örgütlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının sürece nasıl katılacağı, bilim insanlarından, sektör uzmanlarından nasıl katkı alınacağı birinci derecede önem taşıyor.

Bu sürecin toplumun her kesimi tarafından doğru algılanması, müzakere pozisyonlarının olabildiğince geniş bir toplumsal mutabakatla hazırlanması, karar sürecinin bilimsel bir temele dayandırılması, Türkiye'nin müzakerelerden beklentilerinin sağlıklı bir zemine oturtulması ve sürecin hızlandırılabilmesi için zorunludur.

Müzakere sürecine ilişkin kamuoyunun ve ilgili tüm tarafların bilgilendirilmesi, saydamlık, hesap verebilirlik ve katılımcılık ilkelerinin ön planda tutulması müzakere kurumunun temel işlevlerinden biri olacaktır.

Türkiye çapında bir ülkede, en üst düzeyde bir siyasetçinin “Müzakere Heyeti Başkanı” olması; “baş müzakereci ve yardımcıları” görevlerinin, siyaset, diplomasi ve bürokrasi ile özel kesimden gelecek uzmanlara verilmesi yararlı olacaktır. Baş müzakereci sorumluluğunu üstlenecek kişinin, süreç boyunca sadece müzakere çalışmalarına odaklanması ve görevinde sürekliliğin sağlanması önemlidir.

Üyesi olacağımız AB’nde karar alma süreçlerinin en belirgin özelliği, ilgili toplumsal tarafların sürece dahil edilme kapasitesidir. AB standartlarına göre sivil toplumu gönüllü üyeliğe tabi kuruluşlar temsil etmektedir. Avrupa Özel Sektörü’nün temsil kuruluşu, TÜSİAD’ın 16 yıldır üyesi bulunduğu Avrupa Sanayi ve İşverenler Konfederasyonları Birliği (UNICE)’dir. Türkiye’nin AB adaylığı sürecinde de UNICE üyelerinin tutum ve girişimleri ve bunları sağlamak üzere TÜSİAD’ın yaptığı çalışmalar belirleyici etkenler arasında ön sırada yer almıştır. Derneğimizin bu konununun müzakere sürecinde Türkiye’ye önemli katkılar sağlayacağı inancındayız.

Değerli üyeler,

Önümüzdeki dönemin ikinci önemli odak noktası, Türkiye’nin kendi ihtiyaçları doğrultusunda başlattığı reform sürecini kesintisiz biçimde devam ettirmesi ve henüz el değmemiş bazı alanlara doğru yaygınlaştırmasıdır. Amaç istikrar içinde gelişmenin sürdürülmesidir ve bunun için de gerek siyasette gerekse ekonomide bir dizi reformun yapılması gerekmektedir.

Son günlerde kamuoyunda siyasette etkinliğin sağlanması için siyasal sistemimizin değiştirilmesi, başkanlık sistemine geçilmesi gerektiği yönünde tartışmalar görülmektedir. Bu tartışmalarda üç temel meselenin büyük ölçüde göz ardı edildiği gözlenmektedir:

- 1) Türk siyasal sistemine ilişkin her türlü değişiklik önerisi demokrasiye, siyasi istikrara ve yönetimde etkinliğe katkıda bulunmalıdır.
- 2) Siyasal yapı bir bütündür. Başkanlık sistemi / parlamenter sistem tartışması yaparken, seçim ve siyasi parti sistemlerini mutlaka hesaba katmak gerekir.
- 3) Ülkemizdeki parlamenter sistem tarihi bir sürecin ürünüdür. Bu sistemin özünü değiştirecek girişimler, siyasal sistemimizde bir belirsizliğin kapılarını açacaktır.

TÜSİAD, siyasi istikrar, demokrasi ve yönetimde etkinlik açısından başkanlık sisteminin parlamenter sisteme bir üstünlüğü olmadığı görüşündedir. Bu sistemin, çok farklı tarihsel koşullardan gelen ve federal bir yapıya sahip ABD dışında, bu açılardan başarı sağlamış bir örneğine rastlanmamıştır.

Burada asıl üzerinde durulması gereken konu, halen geçerli olan sistemin iyileştirilmesidir.

Mevcut seçim sistemimiz, temsili demokrasinin Avrupa’da kabul gören temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Türkiye’nin, yönetim istikrarını tesadüflere bırakmayan, temsilde adaleti kabul edilebilir ölçülerde sağlayan, daha etkin ve demokratik bir seçim sistemine ihtiyacı bulunmaktadır. Böyle bir seçim sistemi siyasi istikrarın sağlanmasının yanısıra, şu amaçları da gerçekleştirmeyi hedeflemelidir:

- 1) Türkiye’de bugün uygulanan ulusal baraj yüksektir. Ülke genelinde asgari bir oranda seçmen desteğine sahip partilerin, aldıkları oy oranının altında bir oranda dahi olsa, parlamentoda temsil edilebilmeleri için bu baraj aşağı çekilmelidir.
- 2) Hükümetler, istikrarı pekiştirecek ve meşruiyet tartışmalarına yol açmayacak şekilde, güçlü bir destekle göreve gelebilmelidirler. Bunu kalıcı biçimde sağlamak için, seçim

sistemi, seçmenlerin sadece birinci tercihlerini değil, ikinci tercihlerini de gerektiğinde ifade edebildikleri mekanizmalara sahip olmalıdır.

- 3) Seçim sistemi, tek parti hükümetinin çıkamayacağı oy dağılımlarında bile, partilerarası ittifakları teşvik ederek, seçmene hükümet seçenekleri sunmayı sağlayan, böylece koalisyon hükümetinin kuruluşunu seçim sonrası pazarlıklara bırakmayan bir yapıya da sahip olmalıdır.
- 4) Seçim bölgeleri, seçmenlerin milletvekili adaylarını yakından tanınmasını sağlayacak şekilde daraltılmalı, partilerin milletvekili adayları, ağırlıkla, mümkün olan en geniş katılımlı ön seçimle belirlenmelidir.

Siyasi partilerimizin iç işleyişi ise, üye yazımı, teşkilatlanma, delege sistemi, aday tespiti ve genel başkanlık gibi konularda demokratik esaslara uygun hale getirilmelidir. Parti hesaplarının ve seçim harcamalarının şeffaflığı ve bunların denetimi etkin biçimde sağlanmalıdır. Siyasi parti yasakları ile ilgili maddeler çağdaş demokratik anlayışa ve AB ilkelerine göre yeniden kaleme alınmalı, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin maddeler gözden geçirilmelidir.

Ekonomik istikrarın sağlanması için siyasi istikrar bir ön koşuldur. Siyasi istikrar için ise toplumsal uzlaşmaya ihtiyaç vardır. Temsil gücü yüksek bir parlamento, muhalefet ve denetim görevini daha etkili biçimde yerine getirecek, toplumsal uzlaşmanın parlamento çatısı altında gerçekleşmesini sağlayacaktır. Seçim ve siyasi partiler yasalarında yapılacak bu değişiklikler bizi temsil gücü daha yüksek ve daha iyi işleyen bir parlamenter rejime kavuşturacaktır.

Değerli üyeler,

Türkiye ekonomisinin son dönemlerde yeniden tesis edilmeye başlayan dengelerini muhafaza etmek, ekonomide istikrarı korumak için zorunludur ama yeterli olmayacaktır. Çünkü, henüz istikrarsızlık üretme potansiyeline sahip bazı kaynaklar kurutulmamıştır.

Türkiye, en büyük sorunu olan, gelir dağılımı bozukluğu, bölgesel gelişmede eşitsizlik ve istihdam yetersizliğine çare üretememiştir. Bu sorunların çözümünün yatırımların artırılmasında yattığını, yalnızca yerli sermayenin değil yabancı sermayenin de bu sürece katkısının gerektiğini defalarca söyledik. Yatırım ortamının iyileştirilmesinin anahtarının, vergi oranlarını AB'ye yeni üye olmuş ülkelerin seviyesine getirerek rekabetçi kılan, buna karşılık hem vergiyi tabana yayarak, hem de gelir idaresini yeniden yapılandırarak, kamu gelirlerini artıran bir vergi reformu olduğunu da dile getirdik. Kayıt dışı ile mücadelenin bu yaklaşımın ayrılmaz parçası olduğunu her fırsatta söylüyoruz.

Kamu giderlerinin azaltılması için bir kamu idaresi reformu yapılmasını, özelleştirmelerin anlamlı bir boyuta ulaştırılmasını, sosyal güvenlik reformu için daha fazla zaman kaybedilmemesini sürekli savunduk. IMF anlaşmalarını, bu köktenci reformların yapılmadığı bir ortamda, kamu maliyesinde disiplinin sağlanması için hep gerekli bulduk. Aynı nedenle yeni anlaşmanın da bir an önce imzalanmasını bekliyoruz.

Bütün bunları geride bırakabilmeliyiz ki, müzakerelere yoğunlaşabilelim. Sektörler temelinde detay konulara, ince ayarlara girebilelim. Ayrıca, Lizbon Strateji'ne paralel biçimde tasarlanmış bir uzun vadeli büyüme stratejimiz olmalı ki, hem bu reformları doğru temellere oturtalım, hem de bu strateji müzakerelere rehberlik edebilsin.

Değerli üyeler,

Müzakerelere hazırlık, geleceğe hazırlık özelliğini taşıyor. Müzakere sürecinden geçen ülkeler, bu dönemde, kendi kamuoylarını ikna etmek için sarf edilen çabanın, en az Brüksel nezdinde gösterilen çaba kadar önemli olduğunu belirtiyorlar. İşte bu yüzden, saydam, hesap verebilir ve katılımcı bir anlayışla müzakerelerin yürütülmesi gerektiğini söylüyoruz.

Müzakere süreci esas olarak bir uyum süreci. Bu uyum bizim için bir çok alanda değişim anlamını taşıyor. Ekonomide bu değişimi bir ölçüde başlattık, ama daha hızlı ve radikal olmak zorundayız. Siyasette ise tam tersine, mevcudu iyileştirerek daha iyi sonuç alacağımıza inanıyoruz ve bunun 2005'in başlıca gündem maddesi olması gerektiğini düşünüyoruz.

Türkiye önündeki AB'ye tam üyelik sürecinden, ancak, değişim konusundaki istekliliğini ve yeni koşullara uyum sağlama yeteneğini geliştirerek alınının akıyla çıkabilir.

Hepinizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum.